

STUDIU

Respectarea normativelor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități la construcția/reconstrucția clădirilor publice din mun. Chișinău

1. INTRODUCERE

Accesibilitatea clădirilor și locurilor publice este una din principalele probleme cu care se confruntă persoanele cu dizabilități din Republica Moldova. Acest fapt este constatat în urma misiunii în Republica Moldova a Raportorului Special privind drepturile persoanelor cu dizabilități *Catalina Devandas-Aguilar* (10–17 septembrie 2015) și în *Raportul de Alternativă pe Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități* prezentat de Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, în februarie 2016.

Obiectivul prezentului studiu a fost stabilit - analiza mecanismului de asigurarea a accesibilității pentru clădirile publice construite/reconstruite, în ultimul an (2015-2016).

Întrebările de bază pentru cercetare:

- Dacă sunt respectate Normativele în construcții (NCM C.01.06-2014, CP C.01.02-2014) la clădirile construite/reconstruite recent (2015-2016)?
- Dacă nu, care sunt cauzele? Care ar fi soluțiile propuse pentru ca Normativele în construcții în vigoare să fie respectate?

Metodologia cercetării

Cercetarea a fost realizată în perioada Aprilie-Mai 2016 prin utilizarea următoarelor instrumente:

1. Analiza legislației, rapoartelor, statisticilor disponibile
2. 2 studii de caz: construcția unei anexe la Curtea de Apel Chișinău și renovarea Blocului nr.2 al Universității de Stat din Moldova.
3. Interviu structurate cu întrebări deschise. Pentru realizarea prezentei cercetări au fost realizate 16 interviuri:
 - Proprietarii / Sef de santier / Antreprenor - 3
 - Proiectanți - 3
 - Primăria Chișinău: Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare, Direcția generală comerț, alimentație publică și prestări servicii - 3
 - Verificatori de proiecte – 3
 - Inspecția de Stat în Construcții - 1
 - Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor – 2
 - Institutul de Cercetări Științifice în Construcții (INCERCOM) – 1

Limitele cercetării

A fost selectată pentru cercetare accesibilitatea la clădirile publice noi, fiind excluse clădirile vechi, străzile și locuri publice. Au fost alese clădirile publice construite/reconstruite în ultimul an de zile (2015-2016), deoarece se dorește verificarea dacă Normativele în construcții (NCM C.01.06-2014, CP C.01.02-2014), aprobate după ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și adoptarea Legii nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, sunt sau nu aplicate în practică.

În cazul **străzilor și locurilor publice**, există anumite diferențe în procedura de construcție, dare în exploatare și autoritățile responsabile. Spre exemplu, în mun. Chișinău de construcția clădirilor publice este responsabilă Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare, iar de construcția străzilor - Direcția generală Transport Public și Căi de Comunicație.

În cadrul prezentei cercetări nu au fost studiate problemele de accesibilizare a **clădirilor vechi** (adică cele care nu se află în construcție/reconstrucție), deoarece pentru renovarea acestora sunt necesare alte soluții juridice: accesibilizarea se poate face gradual, pe parcursul a zeci de ani și pentru aceasta este necesar un Plan de acțiuni și alocare regulată de fonduri din bugetul de stat.

Autorii studiului: Vitalie Meșter, Ion Cibotărică

2. CONSTATĂRILE STUDIULUI

Accesibilitatea clădirilor și spațiului public, a fost menționată printre problemele majore cu care se confruntă persoanele cu dizabilități din Republica Moldova în Raportul Misiunii de monitorizare în Republica Moldova (10–17 septembrie 2015) a Raportorului Special privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Catalina Devandas-Aguilar. În documentul publicat Dna Catalina Devandas-Aguilar, ea însuși utilizatoare de scaun cu roțile, menționează:

”Deși, în Republica Moldova, Raportorul Special a observat o lipsă acută de accesibilitate a mediului fizic și transportului, aceasta nu pare să se fi îmbunătățit de când Raportorul Special pentru persoanele cu dizabilitate al Comisiei pentru Dezvoltare Socială, domnul Shuaib Chalklen, a exprimat îngrijorări similare în 2013. **Chișinău, capitala, este aproape în întregime inaccesibilă pentru utilizatorii de scaune cu roțile, în cazul în care cele mai multe trotuare, clădiri oficiale și alte locuri publice, nu dispun de mai multe măsuri de accesibilitate de bază, cum ar fi rampele.** Din cauza inaccesibilității clădirilor și a infrastructurii, multe dintre ședințele Raportorului Special cu înalți funcționari și alți actori au trebuit să aibă loc în clădirile Națiunilor Unite.”¹

2.1. Cadrul normativ național

Legislația națională în domeniul construcțiilor aproape că nu conține referiri la accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități. În schimb, legislația în domeniul dizabilității conține mai multe cerințe privind accesibilitatea clădirilor și spațiului public.

Normativele naționale în construcții privind accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități, au fost aprobate începând cu anul 2006, fiind actualizate periodic. În prezent, sunt în vigoare Normativele naționale în construcții NCM C.01.06-2014 (Cerințe generale de securitate pentru obiectele de construcție la folosirea și accesibilitatea lor pentru persoanele cu dizabilități)² și CP C.01.02-2014 (Proiectarea clădirilor și construcțiilor cu considerarea accesibilității pentru persoane cu dizabilități)³.

Aceste Normative, sunt elaborate prin traducerea din limba rusă a normativelor interstatale pentru statele membre CSI: MCH 23-01-2014 «Общие требования по безопасности строительных объектов при их использовании и доступности для маломобильных групп населения». În preambulul acestor documente se menționează a ele au fost elaborate de Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, în vederea aplicării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu și Legii nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

Conform p. 1.2 din NCM C.01.06-2014 ”Cerințele prezentului document **trebuie luate în considerare la proiectarea clădirilor și construcțiilor noi, celor reconstruite, supuse reparației capitale și celor adaptate.** Acestea se referă la elementele funcționale și de sistematizare ale clădirilor și construcțiilor, terenurile acestora sau la încăperi separate, accesibile pentru PML (persoanele cu mobilitate redusă): ansambluri de intrare, comunicații, căi de evacuare, încăperi (zone) locuibile, spații de deservire și prestare a muncii, precum și la infrastructura informațională și edilitară.”

Legii nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități conține o serie de prevederi privind politica de stat în domeniul accesibilității (art. 17), proiectarea și construcția obiectelor infrastructurii sociale cu respectarea necesităților persoanelor cu dizabilități (art.18), amenajarea obiectelor infrastructurii sociale pentru a putea fi folosite de către persoanele cu dizabilități (art.19), asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la mijloacele de transport în comun (art. 20), amenajarea încăperilor de locuit pentru a putea fi folosite de către persoanele cu dizabilități (art. 21), asigurarea

1

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session31/Documents/A%20HRC%2031%2062%20Add.2.E.docx>

² <http://ednc.gov.md/Custom/Sivadoc/Download.aspx?id=107517&t=Normative>

³ <http://ednc.gov.md/Custom/Sivadoc/Download.aspx?id=107526&t=Normative>

accesului persoanelor cu dizabilități la obiectele culturale, turistice și la complexele (sălile) sportive (art. 23), accesul la informare prin toate mijloacele (art. 25), precum și răspunderea pentru neîndeplinirea obligațiilor privind asigurarea accesibilității (art. 26). Normele menționate în Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități sunt în mare parte declarative, deseori nu se stabilește cine concret este responsabil de punerea în aplicare a unei sau altei prevederi.

Legea nr. 60 30.03.2012 privind incluziunea sociala a persoanelor cu dizabilități, **Articolul 18.**

Proiectarea și construcția obiectelor infrastructurii sociale adaptate necesităților persoanelor cu dizabilități

”(1) **Nu se admite proiectarea și construirea** centrelor populate, formarea cartierelor de locuit, **elaborarea soluțiilor de proiect, construcția și reconstrucția clădirilor**, instalațiilor, complexelor și comunicațiilor, de asemenea producerea sau achiziția mijloacelor de transport public urban, a mijloacelor de informare și de telecomunicații **fără amenajarea acestor obiective și mijloace în așa mod încât persoanele cu dizabilități să aibă acces la ele și să le poată utiliza.**

(2) Autoritățile responsabile au obligația **să autorizeze funcționarea** obiectelor de utilitate publică specificate la alin.(1) numai în condițiile respectării normativelor în domeniu, astfel încât persoanele cu dizabilități să aibă la ele un acces neîngrădit.”

Cadrul normativ în domeniul construcțiilor care are legătură cu accesibilizarea clădirilor publice, în afară de actele normative menționate, este format din următoarele acte normative:

- Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr. 163 din 09.07.2010
- Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului Nr.835 din 17.05.96
- Legea privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006, art. 14
- Lege privind calitatea în construcții nr. 721-xiii din 02.02.1996
- Hotărârea Guvernului cu privire la controlul de stat al calității în construcții nr. 360 din 25.06.96
- Regulamentul cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții Hotărârea Guvernului nr. 329 din 23 aprilie 2009
- Regulamentul cu privire la verificarea proiectelor și execuției construcțiilor și expertizarea tehnică a proiectelor și construcțiilor, HG nr.361 din 25 iunie 1996
- Regulamentul privind autorizarea funcționării și schimbării destinației construcțiilor și amenajărilor HG nr. 306 din 30.03.2000
- Regulamentul de recepție a construcțiilor și instalațiilor aferente, HG nr. 285 din 23.05.96
- NCM E.03.02-2014 (Protecția împotriva incendiilor a clădirilor și instalațiilor)

Dispoziția Guvernului Republicii Moldova Nr.26-D din 20.07.2001 a adus tedințele de a amplasa rampele și șinele metalice care pot fi observate frecvent la intrarea în clădirile publice. Acest document a fost aprobat de Guvernul Tarlev în scopul realizării măsurilor prevăzute de *Programul național de protecție, reabilitare și integrare socială a persoanelor cu handicap pentru anii 2000-2005.*: Prin această Dispoziție a Guvernului autoritățile publice locale sînt obligate

”1. Să efectueze în termen de 3 luni inventarierea clădirilor publice din teritoriul administrat în scopul constatării posibilităților de accesibilizare a lor pentru invalizi și, în special, pentru persoanele cu handicap locomotor.

2. Să fixeze termenele de executare de către persoanele fizice și juridice - proprietari ai acestor clădiri și de către arendașii de încăperi a lucrărilor de dotare a clădirilor cu dispozitive, care să asigure accesul în ele a persoanelor cu handicap.

3. **Să stipuleze în mod obligatoriu în certificatele de urbanism**, acordate pentru proiectarea clădirilor publice, blocurilor locative, precum și pentru reconstrucția celor existente (cu excepția caselor individuale), indiferent de forma lor de proprietate, **exigențele privind asigurarea accesului în ele a persoanelor cu mobilitate redusă.**

4. **Să nu elibereze autorizații de construire** a obiectelor, în a căror documentație de proiect nu se prevede asigurarea accesului persoanelor cu handicap, și **să nu permită recepția acestor obiecte fără amenajarea locurilor de acces.**

5. Să asigure dotarea cu mijloace de orientare a tuturor căilor de trafic, locurilor de trecere, intersecțiilor, pasajelor supra și subterane și stațiilor transportului public.”

Răspunderea pentru nerespectarea legislației privind accesibilitate survine în baza art. 177 **Codul contravențional Nr. 218 din 24.10.2008. Articolul 177** *”Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții”* prevede:

”(1) Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții manifestată prin:

i) **avizarea și aprobarea documentației de proiect, de amenajare a teritoriului și de urbanism și autorizarea construcțiilor, lucrărilor de modernizare, de modificare, de transformare, de consolidare și de reparație a construcțiilor cu încălcarea legislației în vigoare sau a documentelor normative;**

j) **încălcarea prevederilor din documentele normative referitoare la exigențele esențiale;**

k) **recepționarea construcției cu încălcarea prevederilor legale** sau exploatarea acesteia fără recepție;

se sancționează cu amendă de la 40 la 80 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 60 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

(2) Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții manifestată prin:

g) **eliberarea certificatelor de urbanism și autorizațiilor de constituire/desființare** care conduc la încălcarea legislației și a documentelor normative în construcții sau la afectarea patrimoniului cultural, istoric și arhitectural;

j) **neglijarea sau neîndeplinirea prescripțiilor Inspecției de Stat în Construcții**

se sancționează cu amendă de la 60 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 300 la 400 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privire, în toate 3 cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Conform art. 416 **contravențiile prevăzute la art.177 se constată de Inspecția de Stat în Construcții.** Sînt în drept să constate contravenții și să încheie procese-verbale șeful Inspecției de Stat în Construcții și adjuncții lui, șefii direcțiilor din cadrul inspecției, șefii inspecțiilor teritoriale în construcții și adjuncții lor, inspectorii principali de stat în construcții, specialiștii principali ai Inspecției de Stat în Construcții. Procesele-verbale cu privire la contravenții se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.

Prin Hotărîrea Guvernului nr. 707 din 03.06.2016 a fost aprobat și transmis Parlamentului spre examinare **Proiectul Codului urbanismului și construcțiilor.** Odată cu aprobarea proiectului Codului Urbanismului și Construcțiilor acesta va deveni principalul act normativ care va reglementa domeniul construcțiilor. iar mai multe legi în vigoare din domeniul construcțiilor, vor fi abrogate.

Proiectul conține cîteva referințe la accesibilitatea clădirilor și spațiului public pentru persoanele cu dizabilități.

- Art. 59 (unul din obiectivele urbanismului și planificării urbane este menționat ”- asigurare condițiilor pentru satisfacerea nevoilor persoanelor cu dizabilități”)
- Art. 90 (Accesul pentru persoane cu dizabilități inclus ca parte obligatorie a documentației de urbanism).

- Art. 159 (Accesele pietonale să fie executate astfel încât să permită circulația persoanelor cu dizabilități)
- Probabil cea mai importantă prevedere, este introducerea în art. 470, 474 a proiectului. Printre Exigențele esențiale (cerințe fundamentale) a fost adăugată cerința ce ține de accesibilitate pentru grupurile cu mobilitate redusă. Această modificare s-a făcut cu scopul de a ajusta legislația națională cu legislația Uniunii Europene și anume Regulamentul (UE) nr.305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții.

Diferențele dintre prevederile legislației actuale și art. 470, 474 din proiectul Codului Urbanismului sînt următoarele.

Legea privind calitatea în construcții nr. 721-XIII din 02.02.1996	Proiectul Codului Urbanismului, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 707 din 03.06.2016
<p>Art.6. – Pentru obținerea unor construcții de calitate corespunzătoare sînt obligatorii realizarea și menținerea pe întreaga durată de existență a construcțiilor a următoarelor exigențe esențiale:</p> <p>A – rezistență și stabilitate; B – siguranță în exploatare; C – siguranță la foc; D – igienă, sănătatea oamenilor, refacerea și protecția mediului înconjurător; E – izolație termică, hidrofugă și economie de energie; F – protecție împotriva zgomotului.</p>	<p>Art. 470. Cerințe fundamentale aplicabile construcțiilor</p> <p>cerința 1. Rezistență mecanică și stabilitate; cerința 2. Securitatea la incendiu; cerința 3. Igienă, sănătate și mediu înconjurător; cerința 4. Siguranță și accesibilitate în exploatare; cerința 5. Protecție împotriva zgomotului; cerința 6. Economie de energie și izolare termică; cerința 7. Utilizare sustenabilă a resurselor naturale.</p> <p>Articolul. 474. Siguranță și accesibilitate în exploatare</p> <p>Construcțiile trebuie proiectate și executate astfel încît să nu prezinte riscuri inacceptabile de accidente sau pagube în cursul funcționării sau al utilizării, cum ar fi alunecări, căderi, loviri, arsuri, electrocutări, leziuni cauzate de explozii și tîlhării, precum și să fie accesibile și utilizabile pentru persoanele cu dezabilități.</p>

2.2.Rezultatele interviurilor și studiilor de caz

1. Cine este obligat să asigure respectarea Normativelor în construcții (NCM) în domeniul accesibilității (la toate etapele de construcție)?

Marea majoritate a respondenților sunt de părerea că **responsabilitatea principală a au proiectantul și verficatorul de proiect.** Aceștia nu trebuie să admită proiectarea, respectiv aprobarea proiectelor fără respectarea normativelor de accesibilitate (NCM) pentru persoanele cu dizabilități.

Reprezentanții Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC) și Inspecției de Stat în Construcții (ISC) consideră că administrația publică locală nu își îndeplinește obligațiunile. Reprezentanții APL sunt de părerea că Inspecția de Stat în Construcții ar trebui să atragă mai multă atenție la Normativele de accesibilitate.

Analiza cadrului normativ permite să observăm că funcțiile sunt distribuite în felul următor:

APL	MDRC, Inspecției de Stat în Construcții și alte instituții subordonate
Este responsabilă de "exterior": plan general (plan de situație, plan trasare), fațade, soluții cromatice, proiect de organizare a executării lucrărilor de construcție, rețele edilitare exterioare.	Sunt responsabili mai mult de "interior", calitate: cerințe de bază (inclusiv "siguranță și accesibilitate"), respectarea Normativelor în construcții (NCM).

Astfel ajungem la concluzia că competențele acestora nu se suprapun, accesibilitate fiind de competența APL atât timp cât aceasta este una din cerințele funcționalității urbane (ca parte din Planul urbanistic). Totodată, accesibilitatea este de competența MDRC și ISC ca parte a Normativelor în construcții.

Menționăm că actuala Lege privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului Nr.835 din 17.05.96 nu prevede nici o mențiune referitor necesitatea asigurării accesibilității pentru persoanele cu dizabilități.

2. Care sint cauzele nerespectării normativelor de accesibilitate la clădirile publice construite recent (în ultimul an)?

- 1) Atitudinea față de persoanele cu dizabilități/accesibilitate a proiectanților, beneficiarilor construcțiilor și a populației în general.** Se observă o lipsa a înțelegerii că proiectarea și construcția să fie făcută pentru a fi accesibilă tuturor. Mai mulți proiectanți nu cunosc și nu aplică conceptele moderne în proiectare - "design universal", "design pentru toți", etc . Predomină prezența conceptelor sovietice în proiectare, iar în URSS nu se atrăgea atenția la incluziunea persoanelor cu dizabilități. Au fost cazuri când Beneficiarul construcției a spus deschis că "nu are nevoie să vină persoane cu dizabilități la magazinul/restaurantul care îl construiește".

Este necesar de mai mult timp pentru a obține schimbarea a mentalității proiectanților și a populației în general. Anume, de a face ca construcțiile să fie accesibile grupurilor cu mobilitate redusă – femei însărcinate, părinți cu copii în cărucior, copii mici, persoane în etate, persoane cu dizabilități etc. Pe de altă parte este nevoie de cultivarea în rîndul populației a înțelegerii că persoanele cu dizabilități trebuie să fie active și incluse în societate.

- 2) Beneficiarul construcției dorește să economisească la maxim.** Elementele de construcție: uși mai largi (conform NCM C.01.06-2014 de minim 90 cm), grup sanitar accesibil, rampă de acces, balustrade etc. impun costuri suplimentare. Astfel beneficiarul construcției, cere proiectantului să nu îi impună cheltuieli suplimentare.

Conform datelor prezentate de Organizația Mondială de Standardizare (ISO) și Banca Mondiala, costurile de accesibilitate sunt mai mici de 1 % din costul construcției. Acest lucru însă este puțin cunoscut de către beneficiarii construcțiilor și proiectanți. Proiectantul/verificatorul ar trebui să insiste că respectarea Normativelor de accesibilitate este obligatorie. Aceștia însă nu insistă din teama de a nu pierde clientul.

- 3) La diverse etape, sunt persoane care ar trebui să supravegheze respectarea normativelor de accesibilitate**

1. Obținerea certificatului de urbanism

Eliberarea certificat de urbanism se face de către APL. La prezentarea setului de acte specificat în art. 3 din Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr. 163 din 09.07.2010. În ultimii ani în certificatul de urbanism este indicată, printre alte cerințe, formularea generală "Asigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități". Această însă fie este trecută cu vederea, fie este respectată doar formal prin construirea unor rampe total inaccesibile.

2. Proiectarea

Proiectanții sunt obligați să respecte Normativele în construcții (NCM). Proiectanții nu cunosc sau cunosc foarte sumar conținutul NCM în domeniul accesibilității. Conținutul acestora este publicat pe portalul ednc.gov.md (Documente Normative în Construcții). Totuși aceste normative pot fi găsite numai la folosirea funcției de căutare.

Conform legislației, proiectanții trec atestarea o dată la 5 ani la MDRC. Înainte de atestare ei urmează o instruire la INCERCOM. Prin scrisoarea din 10.03.2016 MDRC a solicitat INCERCOM să introducă în cursul de instruire, subiecte referitor la accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități .

Studiu de caz: Curtea de Apel Chișinău

Proiectantul a proiectat rampa de la intrarea principală cu lungimea de 4 metri. Conform NCM C.01.06-2014, CP C.01.02-2014, avînd înălțimea de 0,75 metri rampa trebuie să fie proiectată de 8,5 metri. De asemenea la rampe nu au fost proiectate balustrade pe ambele părți, ci doar pe o singură parte. La întrebarea noastră, proiectantul a recunoscut că a comis o greșeală. Pînă în prezent rampa nu a fost modificată.

Rampa proiectată și construită în fața anexei Curții de Apel, Chișinău, este aproape de 2 ori mai scurtă decît prevăd Normativele

3. Verificarea proiectului

Verificatorii nu întorc înapoi la proiectanți proiectele în care nu sînt respectate Normativele de accesibilitate (NCM). Pentru a nu pierde clienții, verificatorii nu sunt foarte exigenți față de respectarea normativelor în domeniul accesibilității. Este nevoie de mai buna cunoaștere de către verificatorii a conținutului normativelor în construcții în domeniul accesibilității.

Odată ce a fost aprobată Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr. 163 din 09.07.2010, a fost acceptați verificatorii privați. În prezent nu există un mecanism de control asupra activității acestora.

Verificatorii de proiecte trec atestarea o dată la 5 ani la Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor. În timpul atestării nu se atrage atenția la subiectele de accesibilitate, deși față de verificatori ar trebui să fie cerințe mai mari decât față de proiectanți.

Art. 11 Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr. 163 din 09.07.2010, a fost modificat prin Legea nr.153 din 30.07.2015, fiind exclusă necesitatea avizării proiectului de către arhitectul-șef a localității(plan general (plan de situație, plan trasare), fațade, soluții cromatice, proiect de organizare a executării lucrărilor de construcție, rețele edilitare exterioare). În urma acestei modificări, doar verificatorii de proiecte au păstrat obligația de verificare a proiectelor sub aspectul respectării Normativelor de accesibilitate.

4. Autorizația de construcție

Administrația publică locală eliberează autorizația de construcție. Pentru eliberarea autorizației de construcție se prezintă actele specificate în art. 12 din Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr. 163 din 09.07.2010:

”extrasul din documentația de proiect în volum de: memoriu explicativ, plan general (plan de situație, plan trasare), fațade, soluții cromatice, proiect de organizare a executării lucrărilor de construcție.”

Funcționarii APL nu pot examina la această etapă în ce mod au fost respectate cerințele de accesibilitate, ei se pot expune numai privind competența lor, nu pot examina proiectul în întregime, nu se pot expune privind soluțiile tehnice de asigurare a accesibilității, **acestea fiind de competența verificatorilor atestați**. APL verifică dacă au fost respectate prescripțiile certificatului de urbanism. Astfel avem multe situații în care rampele construite sunt doar de formă.

5. Construcția

La construcția clădirilor nu este totdeauna respectat Proiectul, deoarece unii beneficiari/antreprenori încearcă să economisească resursele.

Studiu de caz: Curtea de Apel Chișinău

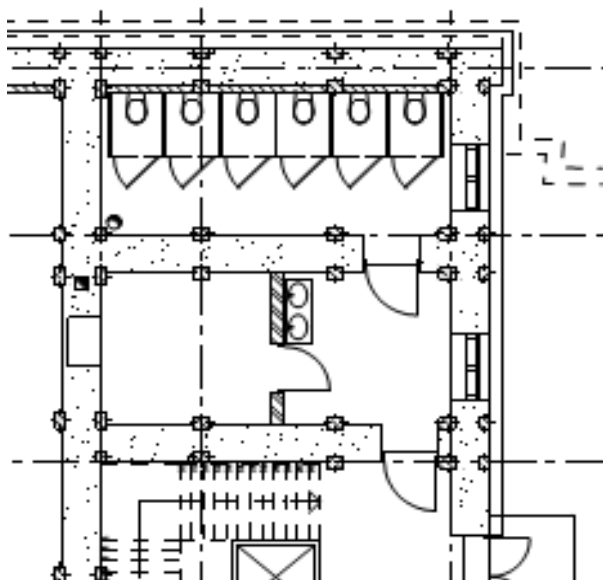
Rampa de la intrare în blocul vechi a fost proiectată cu respectarea NCM, cu lungimea de 12 metri, înălțimea scărilor fiind de circa 1 metru. La etapa de construcție însă, executorul a construit efectiv o rampă cu lungimea de 10 metri. La întrebarea noastră de ce nu s-a respectat proiectul, am primit răspuns ”nimeni nu va atrage atenția la aceasta la darea în exploatare”.

Rampa în fața Curții de Apel Chișinău, a fost construită cu 2 metri mai scurtă decât a fost proiectată

Studiu de caz: Blocul 2, Universitatea de Stat din Moldova

La blocul renovat USM au fost construite uși largi, coridoare fără praguri, lift special pentru persoane cu dizabilități de la parter la etajul 1. Nu a fost construit însă un WC accesibil. În urma examinării situației de către CAJPD și Motivație s-a solicitat ca normativele să fie respectate. În rezultat a construit un WC accesibil la etajul 2.

WC proiectat și construit inițial în Blocul nr. 2 USM (multe cabine, inaccesibile)

WC re-construit la etajul 2 în Blocul nr. 2 USM în urma intervenției CAJPD și Motivație

6. Recepția construcției

Recepția construcției se desfășoară în baza *Regulamentul de recepție a construcțiilor și instalațiilor aferente, HG nr. 285 din 23.05.96*. Conform punctului 8 din Regulament: "Comisiile de recepție a

construcțiilor și a instalațiilor aferente acestora vor fi desemnate de către investitor într-o componență de cel puțin 5 persoane. **În componența lor vor fi incluși** reprezentantul investitorului, reprezentantul administrației publice locale în teritoriul căreia este situată construcția, specialiști notorii din domeniul vizat. **Președinte al comisiei de recepție** a lucrărilor de construcție la obiectele social-culturale și blocurile locative, finanțate din surse bugetare sau extrabugetare, va fi desemnat reprezentantul organelor administrației publice locale. Președinte al comisiei de recepție a construcțiilor situate pe teritoriul municipiului Chișinău, indiferent de sursa lor de finanțare, va fi reprezentantul administrației publice locale.”

În practică, la recepția construcțiilor nu se atrage atenție mare la respectarea normativelor de accesibilitate. Se consideră că este târziu de face careva modificări, a impune costuri suplimentare dacă măsurile de accesibilitate nu au fost respectate în etapele anterioare.

Proiectul Codului Urbanismului (art. 276-300), prevede modificarea procedurii de recepție a construcțiilor, reducând competența APL și mărinđ imputernicirile Inspecției de Stat în Construcții și altor organe de control la această etapă.

7. Autorizația de funcționare

Autorizația de funcționare se eliberează în baza Legii privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului Nr.835 din 17.05.96, Regulamentul privind autorizarea funcționării și schimbării destinației construcțiilor și amenajărilor aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306 din 30.03.2000 și Decizia consiliului municipal Chișinău despre aprobarea Regulamentului privind eliberarea autorizațiilor de funcționare a unităților comerciale și de prestare a serviciilor sociale pe teritoriul municipiului Chișinău nr. 13/4 din 27.12.2007

În mun. Chișinău, Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare Chișinău eliberează autorizații doar pentru hoteluri. Direcția generală comerț, alimentație publică și prestări servicii eliberează autorizații de funcționare pentru ceilalți agenți economici. Aceasta se conduce de prevederile Legii cu privire la comerțul interior nr. 231 din 23.09.2010. Regulamentul Consiliului Municipal Chișinău nr. 13/4 din 27.12.2007 nu conține nici o cerință referitor la accesibilitate. Astfel în practică nu se verifică cerințele de accesibilitate la eliberarea autorizațiilor de funcționare.

3. Care sint soluțiile pentru asigurarea respectării Normativelor de asigurare a accesibilității?

Instituția responsabilă	Descrierea problemei	Recomandări
MDRC, APL, ONG etc.	Toți actorii (proiectanți, beneficiari, verificatori, autorități) nu conștientizează necesitatea incluziunii persoanelor cu dizabilități și "designului universal" a construcțiilor	<ul style="list-style-type: none"> • Campanii de largi de informare în rîndul populației despre necesitatea incluziunii persoanelor cu dizabilități • Cultivarea înțelegerii și aplicării conceptului "designului universal" în rîndul tuturor actorilor
APL	<p>APL nu își îndeplinește rolul de a verifica respectarea Normativelor de accesibilitate.</p> <p>APL nu folosește pîrghiile de care dispune.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Primăria să verifice mai activ respectarea cerințelor de accesibilitate pe la etapele: <ul style="list-style-type: none"> - la eliberarea Certificat de urbanism (schița de proiect) - la recepția construcțiilor

		<ul style="list-style-type: none"> • Autorizația de funcționare să nu fie eliberată sau să fie retrasă, dacă nu sînt respectate condițiile de accesibilitate în clădirile publice
MDRC INCERCOM	<p>Proiectanții și verificatorii nu aplică Normativele de accesibilitate</p> <p>Mulți proiectanți/verificatori nu cunosc despre existența sau conținutul Normativelor de accesibilitate</p> <p>Verificatorii nu întorc proiectele Diverse componente ale proiectului se verifică separat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Includerea teme referitor la accesibilitatea pentru persoane cu dizabilități în Programul de instruire și la atestarea proiectanților și verificatorilor (atestarea se face o dată la 5 ani) • Activități de informare din partea MDRC: <ul style="list-style-type: none"> - Seminar de informare pentru proiectanți și verificatori (conform site-ul MDRC sunt pînă la 400 proiectați și 30 verificatori atestați în domeniul "Proiectare") - Plasarea pe site-urile web unui Baner, un compartiment dedicat Normativelor de accesibilitate pentru grupurile cu mobilitate redusă (mdrc.gov.md, endc.gov.md, Incercom etc). • Organizarea de cursuri TOT pentru proiectanți în domeniul accesibilității și "designului universal" • Consolidarea controlului asupra calității activității verificatorilor de proiecte (după exemplul notarilor, avocaților etc.) • Anumite proiecte care să fie obligatoriu verificate de Serviciul de stat pentru Verificare și Expertizare
MDRC ISC	<p>Mecanismul de sancționarea nu funcționează sunt suficient de bine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • MDRC să sancționeze prin retragerea Certificatelor de atestare pe proiectanți și verificatori care nu respectă normativele. • Retragerea licențelor pentru agenții economici pentru activități de proiectare • Consolidare numărului de personal și capacității Inspecției de Stat în Construcții pentru efectuare funcțiilor de control • Perfecționarea cadrului normativ legat de sancționarea pentru nerespectarea Normativelor în construcții • ONG-urile să monitorizeze situația, să raporteze încălcările și să ceară

		aplicarea sancțiunilor de către MDRC, ISC etc.
MDRC	<p>Cadrul normativ are anumite lacune</p> <p>Corelația dintre NCM C.01.06-2014, CP C.01.02-2014 și alte NCM</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Perfecționarea cadrului normativ în construcții. Adoptarea de noi Normative în domeniul accesibilității pentru persoanele cu dizabilități în conformitate cu standardele internaționale • Includerea de referințe la NCM C.01.06-2014, CP C.01.02-2014 în alte NCM - <ul style="list-style-type: none"> ○ Includerea unui compartiment "Accesibilitatea" în documentația de proiect pentru clădirile publice și de locuit. • Preluarea Standardele ISO în domeniu • Preluarea expertizei altor state - seminare, vizite instruire din partea experților străini